

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ У СЛОВАЧЧИНІ

Кравчина Оксана Євгенівна,
наук. спів. відділу компаративістики
інформаційно-освітніх інновацій
ІТЗН НАПН України

Ключові слова: розвиток цифрової компетентності вчителя, інформаційно-комунікаційні технології.

Цифрові технології все частіше проникають у різні сфери життя та стали стандартом у сфері освіти, науки і досліджень в багатьох розвинених країнах. Впровадження цифрових технологій в освіту потребує систематичної та всебічної підтримки, яка має бути спрямована на практику їх використання так і на сучасні форми та методи навчання. Вчитель без застосування сучасних інструментів вже не може організувати навчальний процес, оскільки учням потрібно навчитися працювати з інформацією, оцінювати інформаційні джерела, вміти працювати в команді, аналізувати і представляти кінцевий продукт використовуючи сучасні цифрові засоби представлення результатів. Відповідно, для вирішення цих завдань, вчитель має володіти інструментами та застосовувати їх для досягнення педагогічної мети, що потребує підвищення фахового рівня вчителя. Країни ЄС по різному вирішують питання розвитку цифрової компетентності вчителя.

Так у Словаччині, в якій відбуваються значні зміни щодо розвитку цифрового суспільства Міністерство освіти, науки, досліджень і спорту Словацької Республіки запропонувало у 2014 році «Концепцію інформатизації та оцифрування освітнього сектору на період до 2020 року» [1], в якій представлено поточне галузеве бачення даного питання у семирічній перспективі. До найважливіших напрямків у сфері інформатизації та оцифрування освітнього сектору належить покращення якості освіти – інтеграція цифрових технологій у навчальний процес та постійне навчання педагогічних працівників і впровадження інструментів в їх роботу з метою підвищення якості освіти, її привабливості та мотивації та довіри учнів до формальної освіти. Також відповідно до Закону «Про викладацький персонал та професійний персонал» (Zákon č. 317/2009 Z. z.) [2] вчитель має право на постійну інноваційну освіту (з можливістю отримання кредитів), а також освіту (без можливості отримання кредитів). Наступний документ прийнято урядом Словаччини у червні 2018 року, це нова «Національна програма розвитку освіти та навчання 2018-2027» [3]. Дана програма визначає напрям освіти Словаччини на наступні десять років, особлива увага в цьому документі приділяється наступним наскрізним темам: розвиток системи безперервної освіти в процесі безперервного навчання, поєднання системи освіти та навчання з потребами економіки та ринку праці, фінансування педагогічних кадрів у сфері освіти. А також ще один ключовий документ, прийнятий у 2018 році це «Національна програма реформ Словацької Республіки» [4]. В Програмі описано структурні заходи, які уряд Словаччини має намір впровадити, зокрема, протягом наступних двох років з моменту його затвердження, серед яких можна виділити внесення поправок до Закону щодо мотивації шкіл та роботодавців до подвійного навчання.

На національному рівні головна відповідальність та компетенція щодо освіти та підготовки дорослих лежить на Міністерстві освіти, науки та спорту Словаччини. Вивчення інформаційно-комунікаційних технологій розпочинається у школі з викладання навчальних дисциплін «Інформаційна освіта» у 1-4 класах та «Інформатика» у 5-12 класах. Дані дисципліни включають п'ять тематичних напрямів:

- Інформація навколо нас;
- Комунікація через ІКТ;
- Процедури, вирішення проблем, алгоритмічне мислення;
- Принципи функціонування ІКТ;
- Інформаційне суспільство.

Вчителі які бажають пройти атестацію, повинні пройти програму навчання та набрати певну кількість кредитів, для цього вони реєструються та заповнюють он-лайн заявку на порталі методологічно-педагогічного центру. Методологічно-педагогічний центр (МПЦ) є бюджетною організацією Міністерства освіти, науки, досліджень та спорту Республіки Словаччини. Він має три регіональних та шість відділень на місцях, які забезпечують безперервну освіту з акредитованих освітніх програм, а також здійснює атестацію педагогічних працівників та інших фахівців шкіл та організовує професійні семінари, конференції, проводить експертно-методичну та консультативну діяльність, займається реалізацією проектів, що фінансуються Європейським Союзом. [5] Також створено віртуальне навчальне середовище МПЦ для навчання вчителів, а якому можна знайти курси з акредитованих навчальних програм, в тому числі з ІКТ, пройти їх та отримати сертифікати. [6].

Ще одним національним проектом з розвитку цифрової компетентності є «ІТ Академія» [7], який реалізується завдяки підтримці з боку Європейського соціального фонду та Європейського фонду регіонального розвитку в рамках Оперативної програми з людських ресурсів. Головною метою проекту є «створення моделі для освіти та підготовки молоді для поточних та перспективних потреб ринку знань та праці з акцентом на ІТ та ІКТ». Діяльність включає формальну та неформальну освіту вчителів, гуртки, ІТ-табори, семінари, конкурси та інші позакласні заходи, спрямовані на мотивацію учнів початкової та середньої школи до вивчення інформатики, ІКТ, природничих і технічних наук, розвитку цифрової грамотності, особистісного розвитку та комунікативних навичок. За допомогою цього проекту вчителі можуть отримати безкоштовний міжнародний сертифікат **ЕСо-С[®]**. Це стандартизований сертифікат особистого розвитку та комунікативної компетентності в Європейському Союзі. Для отримання ЕСО-С[®] сертифікації потрібно пройти випробування з 4 модулів, а саме:

- Модуль 1: Командна робота.
- Модуль 2: Самомаркетинг.
- Модуль 3: Управління конфліктами.
- Модуль 4: Зв'язок / комунікація.
- Модуль 5: Письмове прикладне дослідження та діалог з екзаменатором.

Також вчителі можуть підготуватися до тестування ECDL (Європейська ліцензія на керування комп'ютером), пройшовши навчання за всіма доступними модулями:

- Комп'ютерні основи;
- Обробка текстів;
- Таблиці;
- Основи Online;
- Використання баз даних;
- Презентація;
- Безпека ІКТ (безпека ІТ);
- Редагування зображень.

Після успішного завершення курсів вчителі отримують сертифікат.

Освітній портал Eduworld.sk, на якому акцентується увага з пропагування тем освіти та саморозвитку дітей і дорослих; усвідомленні важливих цінностей у суспільстві; створенні позитивного середовища, в якому пов'язані батьки, вчителі та учні. На даному порталі вчитель може знайти нові статті, детальні шкільні бази (дитячі, початкові, середні школи), бази даних курсів для дорослих з різних областей, в тому числі і з ІКТ, з можливістю оцінки [8].

Підвищувати свій професійний рівень вчителі можуть беручи участь в міжнародних проектах, одним з таких проектів є TeachUP (2017-2020 pp.), який організований та фінансується Європейською Комісією з питань освіти та в якому беруть участь 17 партнерів з 10 країн ЄС. Створені робочі групи складаються з представників держав-членів Європейського союзу, завданнями яких є вирішування основних проблем, що виникають у різних системах освіти та навчання, узгодження думок та вироблення спільних стратегій та пріоритетів, що сприяє розвитку політики в сфері освіти. Метою проекту TeachUP є

експериментування, вимірювання та оцінювання нових методів он-лайн-навчання та оцінки навчання, що сприятиме забезпеченню вчителів та викладачів інноваційними методами, інструментами та навиками, які їм знадобляться для роботи у школі 21-го століття. [9] Завданнями проекту TeachUP є: розробка он-лайн курсів для вчителів; перевірка та порівняння різних навчальних проектів он-лайн навчання; створення та сприяння національним та європейським лабораторіям, що надають можливість для співпраці, обміну знаннями та спільної роботи між вчителями початкової освіти та викладачами безперервного навчання.

По завершенні проекту мають бути опубліковані у відкритому доступі чотири он-лайн курси мовами країн-партнерів, за допомогою яких учасники отримують:

- Перший курс орієнтований на практичні інструменти, тобто вчителі зможуть вивчати нові педагогічні методи та поглиблювати свої знання про те, як адаптуватися до сьогоденної реальності в класі. Починаючи з формального оцінювання - учасники дізнаються, як краще зрозуміти навчальні процеси своїх студентів і як найкращим чином задовольнити їхні потреби в навчанні.
- Другий курс стосується персоналізованого навчання - вивчення того, як надати студентам можливість взяти на себе відповідальність за своє навчання.
- Третій курс про спільне навчання - вивчення діяльності та інструментів, які сприяють плідній та значимій співпраці між учнями.
- У четвертому курсі приділяється увага творчості в класі – вчитель вивчає, як студенти можуть розвивати навички творчого мислення, практичні інструменти, нові педагогічні методи навчання та поглиблює свої знання щодо адаптації до проведення навчання з використанням новітніх засобів ІКТ.

Починаючи з 2010 року та по сьогодні в країні проводиться ІТ- фітнес тест (IT Fitness Teste) для учнів, педагогічного персоналу та громадян, який організовує ІТ-асоціація Словаччини за підтримки Міністерства освіти, науки і спорту, Представництва Європейської Комісії в Словаччині та інших партнерів [10].

ІТ- фітнес тест має 2 версії

- перша версія спрощена (20 питань) - для початкових шкіл;
- друга версія (25 питань) - для учнів та студентів середніх шкіл та коледжів, вчителів та інших дорослих.

Знання перевіряються за п'ятьма тематичними категоріями, а саме:

- Інтернет,
- безпека та комп'ютерні системи,
- комплексні завдання,
- офісні інструменти,
- інструменти для спільної роботи та соціальні мережі.

Пройшовши тест учасник отримує свою оцінку в процентному відношенні та роз'яснення в якій з областей оцінювання йому потрібно підвищити свою обізнаність. Після успішного проходження тесту учасник отримує сертифікат, який ІТ-асоціація Словаччини прагне включити до загальноприйнятих документів, які роботодавці брали б до уваги під час співбесіди та найму на роботу.

Наведемо деякі результати тестування за 2018 рік вчителів. Так за основними параметрами тестування середня успішність вчителя складає 50,44%, за результатами тестування за категоріями вчителі отримали такі відсотки: Інтернет – 71,62%, безпека та комп'ютерні системи – 35,37%, комплексні завдання – 46,32%, офісні інструменти – 55,99%, інструменти для спільної роботи та соціальні мережі 44,55%. Результати тестування щорічно подаються до Міністерства освіти, науки і спорту, для того, щоб скоригувати програми навчання з ІКТ як для учнів так і для вчителів.

Як бачимо, у Словаччині є багато можливостей та ресурсів для вчителів як для вибору курсів з різними формами та методами навчання, так і для самостійної перевірки своїх знань. Цей досвід є цікавим для України, оскільки розвиток цифрової компетентності громадян є актуальним для нашої країни, і наприклад, такі засоби та інструменти, як ІТ тест, який дозволяє отримати зріз знань з ІКТ та порівняти їх за роками, виявити проблемні питання,

адаптувати та поліпшити шкільні навчальні програми та програми підвищення кваліфікації вчителів, що дозволить в подальшому отримати кращі результати. Також корисним є створений портал Міністерства освіти, науки і спорту «Методологічно-педагогічний центр», який спрощує доступ до інформації щодо курсів, документів та процедур атестації для вчителів.

Список використаних джерел

1. Концепcia informatizácie a digitalizácie rezortu školstva s výhľadom do roku 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : hsr.rokovania.sk/data/att/146089_subor.docx (дата звернення: 11.03.2019)
2. Zákon o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2009-317>(дата звернення: 11.03.2019)
3. Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.minedu.sk/data/att/13285.pdf> (дата звернення: 11.03.2019)
4. Národný program reforiem Slovenskej republiky 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-national-reform-programme-slovakia-sk.pdf> (дата звернення: 11.03.2019)
5. Metodicko-pedagogické centrum [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mpc-edu.sk/vzdelavanie/programy> (дата звернення: 11.03.2019)
6. Virtuálne vzdelávacie centrum MPC [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://moodle.mpc-edu.sk/> (дата звернення: 11.03.2019)
7. IT- akademia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://itakademia.sk/> (дата звернення: 11.03.2019)
8. Eduworld.sk [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eduworld.sk/kurzy-a-skolenia>(дата звернення: 11.03.2019)
9. Міжнародний проект TeachUP [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://teachup.eun.org/> (дата звернення: 11.03.2019)
10. Peter Kučera, Anita Škodačková, Tomáš Jašek. IT Fitness Test 2018. Technická univerzita v Košiciach, IT Asociácia Slovenska, 2018. 96 str.